

Iszlám misztika 2018. ősz
XII. óra 1.

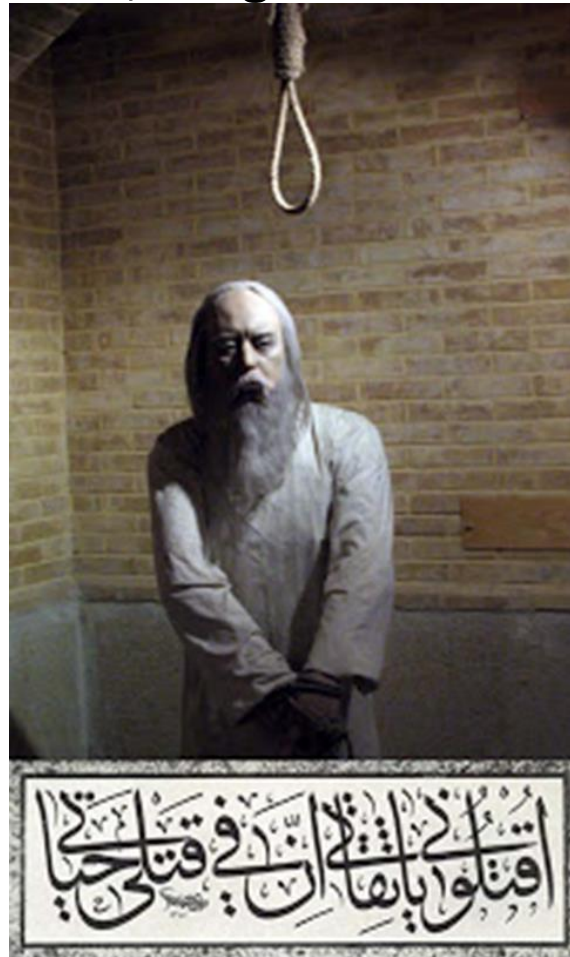
A legnagyobb szúfi mártír
al-Halládzs – 1.

Halládsz neve modern művészi kidolgozásban



Huszajn ibn Manszúr al-Halládzs szobra egy iráni viasz múzeumban, XI. sz.

- „Öljetek meg, barátaim, megöletésemben van az életem.”



Halládzs élete 1.

- al-Huszajn ibn Manszúr al-Halládzs (857-922)

- 1. A nyugat-iráni Túr-ban született (Fársz tartomány), Bagdadban végezték ki.
- 2. Wászit-ban (Irak) nevelkedett, majd Baszrába ment – aszkétikus élet.
- 3. Mekkai zarándoklat, egy évig ott marad, misztikus élet, hirdeti tanait.
- 4. Visszatér Iránba (Khuraszán tartomány), feladja a szúfi köpenyt, hogy szabadon hirdethessen.

Halládsz élete 2.

- 5. 400 tanítvánnyal 2. zarándoklat – a szúfik varázslással vádolják.
- 6. Indiai és Turkesztáni (Belső-Ázsia) körút, tanítványok szervezése.
- 7. 902: harmadik mekkai zarándoklat, prédikáció Arafát-nál (szúfi köpeny, indiai derékkötő).
- 8. Bagdad – imádkozás a síroknál, prédikáció a bazárban, háza gyülekező szent hely – indulatokat kavar a lakosság körében.

Halládsz élete 3.

- 9. Muhammad ibn Dáwúd záhírta bíró halálra ítélest javasol az udvari bíróságon, sáfiita bíró: a misztikus kijelentések nem tartoznak a bíróságra.
- 10. Egy vitában (állítólag) as-Siblivel kijelenti: *Aná l-Haqq* „Én vagyok az Igazság”, „Én vagyok Isten” (többféle értelmezés), azaz: nincs más énje, mint az Isten.

Halládzs élete 4.

- 11. 908: hanbalita erkölcsi megtisztulási mozgalom Bagdadban, Halládzs is részt vesz benne prédikációival. Ibn al-Mu'tazz (költő és irodalomtudós) egy napig kalifa, majd kivégzik. Halládzs elmenekül Szúsz-ba (Irán), tanítványait letartóztatják.
- 12. 912: Letartóztatják, Bagdadba viszik. 913-ban Ibn Íszá vezír elengedi másokkal együtt.

Halládzs élete 5.

- 13. A rendőrparancsnok (a vezír ellenfele) 3 napra kalodába záratja a piacon „qarmati ügynök” felirattal. (Az Abbászida Kalifátus síita ellenségei Bahreinben.)
- 14. Később: palotafogság, 9 évre, prédikál a foglyoknak, a kalifa anyja pártfogolja, az új vezír, Ibn al-Furát, az ellensége.
- 15. Két műve a fogságban: Iblísz-ről (Sátán) és Mohamed égi útjáról.
- 16. 921-22: Halládzs pere, politikai viszályok miatt. A szúfik egy része is ellene.

Halládzs élete 6.

- 17. Hanbalita tüntetés tanítványa, Ibn Atá (híres szúfi Korán magyarázó) vezetésével mellette (politikai is), szétverik. Ibn Atá megsérti a vezírt a bíróságon és megölik.
- 18. A bírói ítéletet előre elrendezték, írásban kértek véleményt 84 hivatásos bírósági tanútól. Sáfiita bíró nem volt, a hanbalita megtagadta a bíráskodást.
- 19. Halládzs (korábban): „Körözzél hétszer a szíved Ka'bája körül” – vád: el akarja pusztítani a mekkai Ka'bát (mint a qarmatik tették ugyanebben az évben).

Halládsz élete 7.

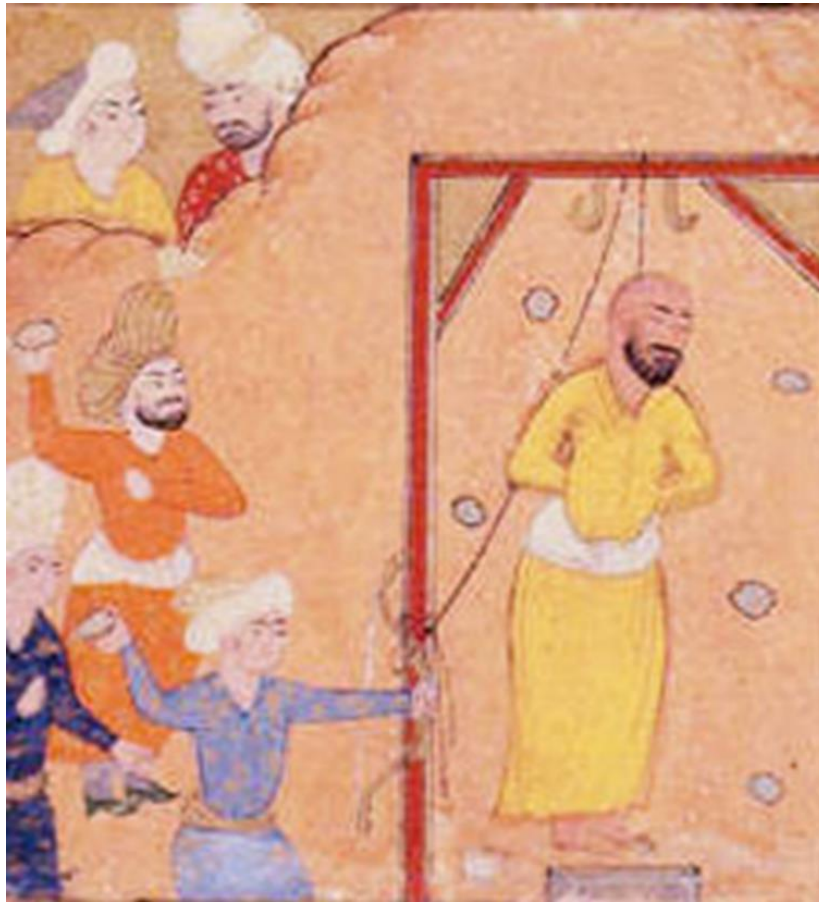
- 20. Ítélet az udvari bíróságon: „Törvényes kiontani a véredet”.
- 21. Muqtadir kalifa aláírta a kivégzést, anyja közbenjárása ellenére.
- 22. 922. március 25.-én (309 dzú l-qa'da 23.) bejelentették a kivégzést.
- 23. Másnap kivégezték, keresztrefeszítették Bagdadban, a Báb at-Táq kapu előtti téren.
- 24. A fejét csak harmadnap vették (március 27.). Megégették, hamvait a minaretek tetejéről szórták a Tigrisbe.
-

Halláds kivégzése



„Öljetek meg, barátaim! Megöletésemben van az életem.”

- Halládsz állítólagos utolsó szavai.



Halládsot viszik a máglyára

XVI. sz. Irán



Halládzs jelképes nyughelye Bagdadban



Faríduddín Attár (megh. 1229): „A szentek emlékezete”

- Halládzs történetei és mondásai
 - Két fő típus:
 - Halládzs vándorlásai
 - Halládzs szenvedése a kereszten és máglyán

Halládzs vándorlásai -1.

- i. 18 évesen utazik először, Bagdadba
- ii. Baszrába ment Amr ibn Oszmán szúfihoz
- Mesterének nem tetszik, hogy megházasodott, elmegy
- iii. Bagdadban Dzsunajd a mestere: hallgatás és magány
- iv. Rövid idő után Mekka zarándoklatra, egy évig marad
- v. Vissza Bagdadba, Dzsunajdot kérdezik, nem válaszol
- Jóslata: Hamarosan vérvörösre festesz egy fadarabot
- Válasz: Aznap te a külsőségesek köpenyét fogod viselni
- Így lett: Dzsunajd vonakodva aláírta a kivégzési papírt
- „Mi külsőségek alapján ítélünk, Isten tudja a belső igazságot.”
- (Dzsunajd valójában akkor már nem élt, megh. 910-ben).

Halládzs vándorlásai -2.

- vi. Miután Dzsunajd nem válaszol a kérdéseire, Tusztarba
- Nem tiszteli a dogmákat, a vallástudósok ellene
- Egykori baszrai mestere ellene fordítja a szúfikat is
- vii. Leveti a szúfi köpenyt, világi öltözékben világi körökben
- Öt évre eltűnik, Iránt és Transzoxániát utazza be
- viii. Visszatér Ahwázba (DNY-Irán), nagy sikerrel prédikál az emberek titkairól (Isten titkairól): „A titkok Halládzsa” név
- ix. Újra szúfi köpeny, társaival Mekka – varázslónak nevezik
- x. Vissza Baszra, Ahwáz.
- xi. „Elmegyek hittéríteni”: India, Belső-Ázsia, Kína.

Halláds szenvedése – 1.

- i. Két év Mekka után érthetetlen beszéd az "igazságról".
- ii. Ellenségei és támogatói nagy tábora, csodák: Meg kell halnia, mert azt mondta: „Én vagyok az Igazság” (Isten)
- iii. „Szavainak belső értelme van”. Dzsunajd: Öljék meg!
- iv. A kalifa és a vezír bebörtönözteti, nem látogathatják
- v. 1. éjszaka: nincs a börtönben, 2.: sem ő, sem a börtön,
- 3.: újra bent van a börtönben.
- vi. Válaszai: 1. éjjel: a Jelenlétben voltam, 2.: a Jelenlét volt itt, 3.: visszaküldött, hogy a Törvény megőriztessen

Halláds szenvedése – 2.

- vii. 300 fogoly – megszabadítalak, én Isten foglya vagyok
- Egyetlen ujj jelére lehullanak a bilincsek, a fal leomlik
- Nem megyek veletek, mert van egy titkom Vele, amit csak a máglyán mondhatok el
- viii. Másnap: keresik a foglyokat, elviszik a hírt a kalifának
- Kalifa: „Lázadás lesz, verjétek agyon”.
- ix. 300x verték bottal, hang: Ne félj, Manszúr fia.
- x. Aztán elvitték keresztre feszíteni.

Halláds szenvedése – 3.

- xi. Megcsókolta a keresztfát, elindult a létrán. Hogy érzed magad? „Az igazak felemelkedése a máglya tetején van.”
- xii. Mekka felé fordulva Istennel társalgott bizalmasan
- xiii. Mit mondasz a tanítványaidról és az ellenségeidről?
- Az övék dupla jutalom, a tietek szimpla. Ti jósággal gondoltok rám, de ők az igaz hitet védik ellenem.
- xiv. Megdobálták kővel, Sibli a szúfi csak egy görönggyel.
- „Nem sóhajtottál a kövekre, csak a göröngyre.” „Ők nem tudják, mit tesznek, de te igen.”

Halláds szenvedése – 4.

- xv. Levágták a kezeit, nevetett. A lábait is, mosolygott. „Ez csak az evilági útra kellett.”
- xvi. Bekente arcát vérrel, ne legyen sápadt, nehogy azt higgyék, fél. És a kezeidet? Rituális mosdást végeztem, a szerelem imájához.
- xvii. Aztán kiszúrták a szemeit. Hozzákezdtek a nyelve kivágásához: Hagy mondjak egyetlen szót „Istenem!”
- xviii. Levágták a füleit, orrát. Fejét: mosolygott.
- xix. Elégették, hamvai: Én vagyok az Igazság. Bedobták a Tigrisbe, hamvai sírtak: Én vagyok az Igazság. Megmondta: a hamvaimtól ki fog áradni a Tigris, dobjátok rá a köpenyem.
- A szolgálja megtette. Hamvait összegyűjtötték, eltemették.

Halládzs pere – 1.

- 904/292 kör.: próbaper ellene
- „Isteni szerelem” prédikálása - beperli Abú 'Omar *málikita* qádi
- A záhírta Ibn Da'úd *fatwája*: antropomorfizmus miatt
- Ibn Szurajdzs *sáfiita* qádi: állapotok vannak, de őt nem ismerem
- vád: hitetlenség – Halládzsot kegyessége és vallási ismeretei kimentik
- 911/298: a tényleges per kezdete
- 4 tanítványát letartóztatják *rubúbijja*, 'isteni uraság' miatt
- Halládzs ellen: *hulúl*, isteni beleköltözés, letartóztatják: „mahdi”
- *qarmati* és síita terminológiája miatt kerül gyanúba
- börtönben a kalifa palotájában évekig, a per abbamarad

Halládzs pere – 2.

- 922/309: a per döntő szakasza
- Halládzs Korán kommentárja felháborodást kelt
- Hamíd vezír vezeti a pert, összegyűjti a jogtudósokat
- Megvallja a hitet, nincs bizonyíték ellene
- Ibn Atá' mellette lázít és tanúskodik, megsérti a vezírt, agyonverik
- Fő vádpont: a mekkai zarándoklat helyettesítése
- Abú 'Omar a főbíró, elfogult ellene: megváltoztatja a hitet, vallásjogot
- A vezír a szultánnak: összeomlik az állam
- Vádak: *rubúbijja*, *hulúl*, *iláhijja* (istenség), *nubúwwa* (prófétaság)
- Síiták vádolják síitasággal a perben – félnek a szúfiktól

Halláds pere – 3.

- Politikai helyzet: hatalmi gyengeség, zűrzavar, *qarmati* támadások
- A zarándoklat eltörlésének *qarmati* kísérletei
- Nem qádi bíróság, rendkívüli törvényszék (*nazar al-mazálim*)
- Résztvevők: a hatalom emberei és jogi tanácsadók és a főbíró
- Döntéshozó: a hatalom (vezír).

Halláds pere – 4.

- 84 aláíró a halálos ítélet *fatwáján*, 500 hivatalos tanúból
- *murtadd*, hitehagyott, v. *zindíq*, eretnek – *málikiták*: azonnali halál
- többi iskola: időt hagyni a megtérésre
- nem volt elég bizonyíték, a zarándoklat csak *bid'a*, újítás, nem halálos
- Kivégzés: nem szabályos, túl kegyetlen (hitahagyott: csak kard)
- Nem volt közmegegyezés (*idzsmá'*) a jogtudósok között bűnösségében

Iblisz (főördög) a Koránban

• وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ ۗ

- Korán 18/50:
- „És (emlékezz) amikor azt mondtuk az angyaloknak: Boruljatok le Ádám előtt! Akkor leborultak, kivéve Ibliszt, aki a dzsinnek közül való, és ő ellenszegült Isten parancsának.”

Halláds az Isteni Akaratról – 4. (A három „nem”)

Iblisz a főangyalból lett főördög, bukott angyal.

Tragédiáját az okozta, hogy megtagadta Isten parancsát és nem borult le a többi angyallal együtt Ádám előtt.

Halláds szerint ez volt Iblisz tragédiája: Isten örökkévaló akaratát követte, hogy ti. csak őt imádhatja mindenki, mást nem, és ezért nem engedelmeskedett a pillanatnyi parancsnak.

Iblisz bukása középkori miniatúra



„Halládsz tragédiája” színházi előadás



Ibn Tajmijja Halládzsról

Ibn Tajmijja (megh. 1328) szúfi ellenes jogtudós kérdései Halládzsról:

a.Őszinte (*sziddíq*) vagy eretnek (*zindíq*)?

b.Jogos vagy jogtalan volt-e a kivégzés? Válasz:
eretnek, jogos

c.Szent volt-e? Nem

d.Menti-e, hogy elragadtatásban beszélt? Nem,
mert józan volt és felfedte az Isteni Egység titkait,
jogosan végezték ki.

e.Halládzs: „A zarándoklatot lehet Mekkán kívül is
elvégezni” – varázsló volt.